

НОВИНИ ОРГАНІЧНОГО РУХУ УКРАЇНИ

У випуску:

Міжнародні новини органічного руху 1

Новини з Європи 1

Новини з Африки 3

Новини з Америки 5

Тема випуску: 6

Регенерація ґрунтів шляхом використання вторинної сировини та природних мінералів

Перелік літератури 8

З врахуванням пропозицій Федерації органічного руху України та за відповідним дорученням Міністра аграрної політики Ю.Ф.Мельника, при Міністерстві створено Міжвідомчу робочу групу розробки проекту Закону України «Про органічне агровиробництво».

04 квітня 2007 р. відбулось її перше засідання під головуванням заступника Міністра С.І.Мельника.

Асоціація органічного землеробства та садівництва (Донецьк), за підтримки англійської ДЕФРА, провела науково-практичні семінари на тему

«Технології органічного сільськогосподарського виробництва» 26 квітня 2007 р. в м. Донецьку, а 28 квітня 2007 р. - у м. Харкові. Згадані заходи викликали жвавий інтерес у товаровиробників та науковців.

МІЖНАРОДНІ НОВИНИ ОРГАНІЧНОГО РУХУ

ЄВРОПА

Білорусія. Мінськ – курс на органік

19-20 квітня 2007 р. в м. Мінськ відбулось засідання круглого столу «Перспективи розвитку органічного землеробства в Білорусії», організованого Громадським об'єднанням «Екодім», Коаліцією «Чиста Балтика» та Екологічною групою Фонду реалізації ідей. Досвідом роботи та поглядами щодо розширення подальшої співпраці з білоруськими колегами поділились Виконавчий директор Федерації органічного руху України Андрій Коняшин та представник грузинської Асоціації біологічних господарств «Елкана» Зураб Карбелашвілі.

Подібний міжнародний захід щодо пропаганди «органіку» такого рангу в Білорусії відбувся вперше. Основною метою проведення круглого столу було ознайомлення білоруських учасників з світовими тенденціями та перспективами органічного господарювання в Білорусії. Під час проведення вищезгаданого заходу відчувався значний інтерес як з боку представників фермерських організацій, так і компаній, що займаються реалізацією продовольства, виробників сільськогосподарської продукції, громадських організацій до впровадження заходів по розвитку органічного ринку. За результатами обговорень та після три-

валх дискусій, була створена робоча група з ініціативних зацікавлених осіб та розроблено план дій на найближчі 2 роки щодо розвитку органічного сектору господарювання в Білорусії, пропаганди новітніх ідей, законодавчого лобіювання інтересів в органах влади.

Велика Британія. Органік: більше та краще

15-16.04.2007 р. в Лондоні одинадцятье пройшла міжнародна виставка Organic Products Europe – найбільша торгова подія такого роду у Великій Британії. Виставка, з плінном часу та зростанням органічного виробництва, переросла в важливу подію міжнародно-

го значення, де щороку зустрічаються представники всього сектору органічного виробництва.

На Organic Products Europe, в дружній робочій атмосфері покушці мали нагоду зустрітись з 575 виробниками та постачальниками під скляним дахом Grand Hall Olympia. Organic Products Europe – одне з улюблених місць зустрічі фахівців органіку, де робиться бізнес. Більше 7000 покупців відвідали виставку. Для британських магазинів здорового харчування, великих та малих органічних торгових компаній супермаркетів та власників спеціалізованих органічних магазинів ця виставка - ключова подія року.

В роботі конференції, що проходила в рамках згаданого заходу, прийняв участь Голова Правління Федерації органічного руху України С. В. Милованов. Були проведені переговори, щодо співпраці з британськими колегами в сфері подальшого розвитку органічного руху в Україні.

Дані Soil Association підтверджують, що реалізація органічних продуктів у Великобританії в 2006 р., зрісши на 30%, порівняно з попереднім роком, досягла £1,600 млрд. При цьому дослідницька група Mintel передбачає, що рівня £2,000 млрд. британський ринок досягне не пізніше 2010 р.

Найкращі Британські компанії були відзначені на 14-му Нагородженні виробників натуральної та органічної продукції, яке традиційно визначає лідерів цієї галузі. У щорічному нагородженні в Лондонському

Hammersmith Palais, що проходить за підтримки журналу Natural Products та Soil Association, взяли участь як міжнародні бренди, так і новостворені підприємства.

На нагородженнях 2007 р. у номінації «Найкращий органічний текстильний продукт» перемогли Ardalansh Organic Farm та Weaving Mill з Organic Tweed, що відображає зростання обсягів споживання, констатоване раніше та більш етнічний стиль життя.

У номінації «Найкращий магазин» перемогли 100% Health в Raigton, OrganicFair та Holland and Barrett's Gateshead Metro Centre у категоріях «новий», «малий» та «великий» відповідно.

Judge's Bakery переміг у номінації «Найкращий маленький магазин органіки», а As Nature Intended – «Найкращий великий магазин органіки». «Найкращий ресторан органіки» – Garden Organic Restaurant з Ковентрі.

Переможцем в номінації «Найкращий новий органічний харчовий продукт» вчоргове стала широко відома Vooja Vooja Company.

Польща – практика еко-туризму

Україна та Польща вибороли право приймати фінальну частину чемпіонату «Євро-2012». КМУ збирається найближчим часом розглянути програму організації його проведення в Україні.

При цьому в Польщі, плануючи організацію проведення майбутніх спортив-

них заходів, особливу увагу звертають на всебічне задоволення потреб туристів з усієї Європи. Польща багата на мальовничі краєвиди, культурні та історичні пам'ятки. Однак в епоху виснаження природи люди все більше уваги приділяють зеленому туризму, а останнім часом і еко-туризму. Розвиток цієї галузі розглядається перспективним в усьому світі і Польща вже має перші яскраві позитивні приклади. У воєводстві Вармінсько—Мазурському є еко-туристичне господарство Анни та Леха Марчак, яким захоплюється багато туристів. На площі 20 га та оточена пагорбами та лісом, садина створює затішок та переносить відвідувачів у ще не зіпсований модернізацією світ. Тут вирощується зерно, овочі та зелень лише за органічними методами, є сад, горіховий гай і хвойний ліс із малиною. Господарство має відповідний сертифікат Ekoland.

Два озера з пляжем, велика альтанка на палях над водою – є де відпочити та відновити здоров'я. Недалеко знаходиться найглибше озеро Польщі - Ханьча (108,5 м. глибини). Особливо туристам подобається прогулянка на човнах та можливість покататися та самому половити рибу.

В Анни та Леха Марчак готують лише органічну вегетаріанську їжу виключно з продуктів, вирощених у господарстві.

На загальнопольських змаганнях „ZIELONE LATO” господарство завоювало перше місце серед найкрасивіших й найкращих екологічних ферм.

За останні три роки кількість таких господарств зростає майже вдвічі та становить близько 4 тисяч. Найбільше їх знаходиться у Вармінсько – Мазурському, Лубельському, Мазовецькому, Малопольському, Підкарпатському та Святокризькому воєводствах. Зростаюча зацікавленість як поляків так і інших громадян ЄС до зеленого туризму сприяє швидкому розвитку цієї галузі, що слугує позитивним прикладом для наслідування Україною.

Румунія. Органічне виробництво зростає

Важливість органічного виробництва в Румунії (члені ЄС з 01.01.2007 р.) значно зросла: в 2006 р. було вже близько 3400 виробників та реалізаторів органічної продукції. Площа під органічним виробництвом за останній рік зросла з 110 000 га до 170 000 га. Міністерство сільського господарства Румунії передбачає, що площа під органічним виробництвом в найближчі роки може зрости до 2 млн га. В 2006 р. виробники

органічної продукції «видали на гора» 132 000 т. органічної продукції, в т. ч. кукурудзи – 55 000 т., а коров'ячого, овечого та козого молока – 130 000 тл.

Асортимент румунської сертифікованої органічної продукції варіює від кукурудзи, олійних, овочів до диких фруктів та ягід. Пропонуються також хлібобулочні вироби, рослинна олія, соєві напої, яблучний сік та трав'яний чай.

Франція. Лідер французького ринку органіки бореться з фаст-фудами

Торгова марка Вюг, виробник 100%-них органічних продуктів харчування, розпочала на французькому телебаченні першу кампанію проти “mal-bouffe”, (фр.— “бідна їжа”). ТМ Вюг є лідером на французькому роздрібному ринку органічної продукції та належить до Distriborg Group. Компанія наголошує на своїй чіткій позиції проти ГМ продукції, синтетичних барвників та пестицидів, вперше заявляючи про те, що для них немає місця в здоровому харчуванні.

АФРИКА

Танзанія. Східноафриканські стандарти органічного виробництва

Наприкінці березня 2007 р. в м. Аруша на засіданні Східно-Африканського Комітету було прийнято рішення про затвердження кінцевого проекту Східноафриканського стандарту органічного виробництва. Наступним кроком має бути його затвердження Радою Міністрів. Згадані стан-

дарту покликані гармонізувати вимоги до якості та послуг в країнах Східної Африки, сприяти поліпшенню торгового та економічного клімату в регіоні.

ПАР. Хімікати “відкривають” дорогу органічному виробництву

У Південній Африці упродовж тривалого періоду термін «реальний фермер» характеризував те, наскільки інтенсивно він господа-

ривав, включаючи значне використання агрохімікатів. Органічний тип виробництва довго розглядали як другорядний, такий що підходить дрібним фермерам, та непридатним для великого комерційного фермерства. Однак, ринкові чинники, зменшення врожаю через збіднілі ґрунти, котрим потрібно все більше добрив, та глибше розуміння проблем навколишнього середовища змінили сте-

Німеччина. Звіт Мінсільгоспу констатує подальше зростання органічного фермерства

“Останній звіт про сільське господарство, опублікований урядом Німеччини показує вище середнього економічні та соціальні досягнення у виробництві органічної продукції. Прибутки 310 компаній, які вивчалися у 2005 р., зросли на 5% порівняно з попереднім роком, що перевищує тенденцію прибутку від конвенційного виробництва. Середній розмір прибутку органічних ферм склав 44 673 Євро, що на 31% вище ніж у конвенційних виробників. “Це означає, що зростання ринку нарешті дісталось до виробників органіки після декількох складних років”, - відзначає Фелікс Принц, голова німецької Федерації органічного виробництва.

реотип мислення та, відповідно, й практику.

Поступова зміна має місце у фруктових садах у Western Cape. Після десятиліть намагань отримати хороший врожай за допомогою агрохімікатів, фермери все більше подумують про перехід до органічного господарювання, яке почало застосовуватись у ПАР і характеризується не лише як прибутковий бізнес, але і як засіб покращення якості ґрунтів.

Порівняно з \$700 тис. у 2003 р., внутрішні та зовнішні продажі органічної продукції у ПАР зросли у 2005 р. до \$21 млн. Аналогічний ріст очікується і в 2006/07 рр., - зазначає Південноафриканська організація торгівлі органічною продукцією. Темпи поширення органічного бізнесу зростають з року в рік. З 230 сертифікованих виробництв у 2005 р., 75% розпочали займатись органічним виробництвом в два останні роки. Південноафриканські торговці також «переходять на органіку». Органічні помідори, яблука та картопля стають все більш представленими у супермаркетах.

На нових ринках, таких як ПАР, перехід до органічного виробництва є більше зумовлений економічними чинниками, ніж ідеологічними. Зростання світового ринку органічної продукції на 35% призводить до невідкладної потреби у виробниках, особливо в Європі та США. На цих ринках висока вартість робочої сили лякає сільгоспвиробників, тому вони і переходять на органічне фермерство. Південноафриканські фермери, що живуть на інших землях, мають до-

ступ до великої кількості дешевої робочої сили. Із заробітною платою 885 рендів на місяць на селі, більшість фермерів можуть дозволити собі декілька пар рук, коли необхідно полоти.

Mike Stekhoven, володар ферми Modderfontein (2500 га), що на півночі від Кейптауна, перейшов на органічні методи виробництва. Для нього це був єдиний спосіб врятувати майбутню дохідність. «Я – бізнесмен, а конвенційне виробництво в майбутньому не передбачає віддачі», – відмічає він.

У виробництві цитрусових та вина періодично виникають надлишки, що спричиняє зменшення ціни та маржі. І хоча ціни на органічну продукцію вищі, десятиліття використання великої кількості нітратів та інших добрив дуже знизили родючість і до того небагато на поживні речовини ґрунту. Hennie Saaiman, консультант з органічного агровиробництва, що став фермером-картоплярем, зазначає, що в кінці 1970-х, 20 кг нітратів вистачало для отримання 2 т. пшениці у Південній Африці. Сьогодні ж, для отримання такого ж урожаю, потрібно 55 кг.

«Якби ми не зробили тих змін (перехід на органічне виробництво), ми б не були сьогодні тут», – стверджує Mike Prevost, власник ферми Lorraine, який одним із перших почав займатись вирощуванням органічних персиків та яблук на схід від Кейптауна на початку 1990-х. Вирощування фруктів має погану славу – через масове застосування агрохімії, - говорить він. Тоді як це призводить до знищен-

ня пшкідників, гинуть і корисні бактерії. Чим більше Mike Prevost кропив, тим більше добрив він потребував, і це вводило його у замкнуте коло зростання витрат та втрати природної родючості.

Після збагачення ґрунту компостом із коров'ячого гною, пташиного посліду, перегнилих яблук та інших природних інгредієнтів, Prevost може похвалитися багатшою, більш вологою структурою, його фрукти краще витримують несприятливу погоду. Крім іншого, виробники фруктів скаржаться на появу плісняви на винограді від несезонних дощів та зневодненням яблук через непередбачувані посухи.

Які б не були причини переходу на органічне виробництво, фермери впевнені, що їх продукція знайде ринок збуту – європейські та американські імпортери починають конкурувати за постачання. Південноафриканським супермаркетам надало ситуація, коли органічні продукти найкращої якості вивозяться з країни на експорт. Організація Organic Freedom Project нещодавно оголосила плани створення 100 000 нових робочих місць у виробництві органічної продукції та біопалива у Південній Африці до 2014. Найбільший імпортер органічних фруктів та овочів у Європі, данська компанія Eosta намагається захистити від американських конкурентів-імпортерів свої канали постачання з ПАР, вона готова платити подвійну ціну за ящик органічних апельсинів. Боротьба за південноафриканські органічної продукції розгортається!

АМЕРИКА

Переваги органічних продуктів – очевидні

Американські експерти з органічної продукції заявляють, що, незважаючи на періодичні заяви про відсутність ніби-то різниці між органічною продукцією та звичайною, сучасні наукові дослідження підтверджують загальне твердження – органічна продукція все ж дійсно є здоровіша від звичайної. «Насправді, — стверджує Shane Heaton (дієтолог, автор книги «Органічне фермерство, якість харчів та здоров'я людини») — є ціла низка свідчень, які підтверджують, що органічні продукти, загалом, більш поживні ніж неорганічні. Ненатуральне удобрення (з використанням хімічно-синтезованих мінеральних добрив) спричиняє пavidкий ріст та збільшення неорганічних рослин, у яких відмічається підвищений вміст води. В той же час у органічних продуктів «сухої речовини» більше. Завдяки цьому та багатьом іншим факторам, в них міститься більше мінералів та вітаміну «С». Смак та запах органічних продуктів більш глибокий, природний, яскравий та виразний.

Wal-Mart Organics: перший рік досвіду

Коли весною 2006 р. компанія Wal-Mart оголосила про свій намір значно розширити продаж органічної продукції, дехто сприйняв цю новину схвально, а дехто дещо скептично. Багато дивуються тому, як, роком

пізніше, добре працює дана програма в найбільшій в США мережі роздрібною торгівлі. Нещодавно з'явилась плітка, що Wal-Mart вирішив знизити перелік своїх органічних продуктів. Скептики сприйняли це як знак того, що програма була дуже невдалою, і що вся тенденція розвитку органічної продукції зменшує оберт. Однак, насправді, все це слід розглядати більш детально.

Експерти свідчать, що Wal-Mart не зменшує рівень продажу органічної продукції. Wal-Mart заявляє, що компанія має таку ж кількість найменувань органічної продукції, що й раніше, і окремі її магазини самі коригують її відповідно до попиту місцевих споживачів. У районах з великим попитом може бути до 200 найменувань органічної продукції, окремі з них відрізняються в залежності від потреб місцевих споживачів. У районах з невеликим попитом — асортимент дещо менший.

«Попит споживачів на органічну продукцію існує, і загальний великий асортимент у різних закладах мережі завжди буде коригуватися, щоб відповідати йому», — повідомляє Jami Arms для Progressive Grocer.

Вихід на ринок органічної продукції без проблем не обійшовся. У січні 2007 р. юридична група The Cornucopia Institute (Wisconsin) звинуватила Wal-Mart у шахрайстві, заяв-

ляючи, що товари з етикеткою органічної продукції були насправді неорганічними. В New York Times Michael Pollan (автор бестселера The Omnivore's Dilemma) поставив питання для роздуму, якщо метою Wal-Mart є продаж органічної продукції лише на 10% дорожче конвенційної, чи не спричинить це зниження «органічності» продукції, яка відповідатиме лише мінімальним стандартам органічного виробництва. На сьогодні відносини між Wal-Mart та органічним виробництвом все ще розвиваються, і залишається лише чекати на наслідки та вплив на майбутнє органічної продукції. Вихід Wal-Mart на органічний ринок спричинив до значного зростання попиту на самий широкий спектр органічної продукції, в т.ч. з України.

Тема випуску:

Регенерація ґрунтів шляхом використання вторинної сировини та природних мінералів

Сучасна екологічна ситуація як в Україні, так і в світі загалом, не дозволяє у повному обсязі вирішити проблему виробництва екологічно-безпечних

продуктів харчування, оскільки техногенний прес на агроекосистемі деформує природні захисні механізми рослин, призводить до погіршення якості сільськогосподарської продукції. Дослідженнями останніх років доведено перспективність застосування органічних добрив як одного з основних системоутворюючих факторів біологізації та стійкого розвитку землеробства. Гостро стоїть питання заміни технічної інтенсифікації ведення сільськогосподарського виробництва на біотичну, яка передбачає удосконалення сівозмін з урахуванням алелопатичної взаємодії і сумісності культур, впровадження нових і малопоширених рослин, використання органо-мінеральних та біодобрив, а також екологічно безпечних засобів захисту рослин. Тому зараз логічно наукові та матеріально-фінансові ресурси спрямовуються на розробку та освоєння ресурсощадних технологій, безвідходних, екологічно безпечних виробництв.

Як альтернативний підхід тотальній хімізації в Європі та інших країнах світу,

розвивається органічне землеробство – безпечне для людини і довкілля за умов повної відмови від застосування хімічно-синтезованих пестицидів і мінеральних добрив, використання місцевих ресурсів, впровадження біологічних засобів захисту рослин. Якщо у 1985 р. в Європі під органічним землеробством було зайнято 100 тис. га, то на кінець 2005 р. площа, зайнята органічними технологіями, досягла вже майже 7 млн. га. Зростання ринку виробництва та споживання органічних продуктів у країнах ЄС, США, Японії та інших регіонів стимулює впровадження і розвиток органічних технологій і в інших країнах. Більше 100 країн світу практикують ведення органічного агрогосподарства, яке, на відміну від так званого конвенційного, враховує та використовує такі фактори, як:

- реалізація замкнутої системи агроценозів;
- підтримка родючості ґрунтів тривалий час;
- видалення з процесу виробництва хімічно синтезованих мінеральних добрив і пестицидів та гормональних препаратів;
- категорична відмова від використання ГМО;

- підтримка біологічного різноманіття.

Одним з найважливіших завдань рослинництва є пошук нових видів добрив, що характеризуються значно вищою ефективністю у порівнянні з тими, що традиційно використовуються у агрогосподарстві. При цьому особливого значення набувають добрива пролонгованої дії з заданими властивостями і структурою. Попередні детальні дослідження фізичних, хімічних і біологічних процесів, які відбуваються у ґрунті в процесі життєдіяльності рослин, а також вивчення кінетики руху розчинів у пористому середовищі, довели можливість, а часто і доцільність впровадження біодобрив як одного з компонентів культургеоценозу для формування керованого агрохімічного режиму на антропогенно забруднених територіях. Для забезпечення рослин біогенними елементами протягом всього вегетаційного періоду, розроблено основні принципи формування складу універсальних органо-мінеральних добрив пролонгованої дії, що містять у збалансованому співвідношенні поживні речовини органічного матеріалу, природні мінерали та біологічно-

активні сполуки, необхідні для нормального розвитку рослин за умов антропогенного навантаження. Наявність у складі добрив мінеральних сполук природного походження - нетрадиційних природних мінералів та сполук кремнію, що постійно дисоціюють у кореневій зоні, з одного боку забезпечує рослини необхідною кількістю елементів мінерального живлення, підвищує їх адаптаційний потенціал до токсичних сполук і патогенних мікроорганізмів, з іншого – органічний матеріал сприяє розвитку мікробної біоти з наступною його мінералізацією. Функціонування такого комплексу, що включає як мінеральні, так і органічні компоненти, визначається технологічним регламентом виготовлення добрив. На основі апробації вітчизняного технологічного обладнання для одержання грануляту, українськими вченими запропонована схема промислового випуску органо-мінеральних добрив пролонгованої дії. Важливого значення набувають дослідження ролі нетрадиційних природних мінералів та сполук кремнію у функціонуванні культурбіоценозів та розробка різноманітних препаратів на їх основі, перспективних для впровадження у сільськогосподарське виробництво.

Починаючи з 2001 р., в Україні проводяться експерименти з вивчення

впливу мінералів, зокрема трепелу, анальциму, глауконіту та сполук кремнію на агрофізичний, агрохімічний і біологічний стан ґрунтів, фізіолого-біохімічні процеси рослин, особливості їхнього розвитку. Було з'ясовано, зокрема, наступне:

- анальцим покращує агрофізичні властивості ґрунту, створює хімічне депо макро- і мікроелементів, у 2-3 рази стимулює розвиток кореневої системи, зменшує надходження важких металів і радіонуклідів до рослинних організмів;
- трепел дозволяє заощадити до 60% вологи в ґрунті;
- глауконіт у десятки разів стимулює розвиток *Azotobacter chroococcum*;
- сполуки кремнію, а саме модифікований SiO_2 лігнін, силікат калію, беруть безпосередню участь у формуванні органічної речовини ґрунту, зменшують ґрунтовомоту, активізують розвиток агрономічно корисної мікрофлори, підвищують мобільність макро- і мікроелементів, стимулюють фізіологічні і біохімічні процеси у рослин, підвищують їх адаптаційну спроможність до стрес-факторів.

Слід зауважити, що формування принципово нових підходів до рецептурного складу добрив та регламенту їх виготовлення

базується на існуючому досвіді виробництва гранульованих органо-мінеральних добрив (експериментальна технологічна лінія побудована в с. Ромашки Рокитнянського району Київської області). Великомасштабні випробування цих добрив, до складу яких входять пташиний послід, глина, дефекат та цільові домішки показали високу ефективність, зокрема підвищення врожайності рослин та якості отриманої продукції, суттєве покращення стану ґрунтів.

Для того, щоб згадані та інші добрива, приготовані за сучасними технологіями, могли використовуватись при веденні органічного агровиробництва, виробництво цих добрив, як і самі добрива, мають бути сертифіковані відповідними акредитованими сертифікуючими компаніями. Органічне агровиробництво – це не лише використання найкращих вікових традицій та практик господарювання на селі, але й розробка та застосування на практиці найновіших напрацювань та досягнень сучасної науки.

На прохання читачів, продовжуємо публікацію списку найкращих статей на тему органічного сільського господарства та органічних продуктів, що друкувалися українською чи російською мовами, з якими радимо ознайомитись:

Кобець М.І. Необхідність екологізації сільськогосподарського виробництва, Агроогляд, 2003, с. 34-36

Кобець М.І. Органічне землеробство в контексті сталого розвитку, в зб. «Актуальні питання аграрної політики: 2003-2004», Київ, 2004, с. 106-132

Милованов Е.В. Органическая продукция: чистая природа, здоровый человек // Информационно-аналитический журнал «Агроперспектива», 2004, №6, с.66-68

Милованов Е.В. Состояние и тенденции развития рынка органиче-

ских продуктов в Украине. // Сборник материалов Международной научно-практической конференции «Перспективы развития российского рынка экологических продуктов питания в условиях экспансии современных технологий», Москва, 08.09.2004 г.

Милованов Е.В. Виробництво й експорт органічних продуктів з України // Всеукраїнський інформаційний журнал „Агроогляд”, № 12, 2004, с.17-18

Органическое движение в мире и Украине, Еженедельник «Аптека». - № 11 (532), 20.03.2006

Рудницька О.В. Визначення ці-

льового споживача органічної продукції в Україні за допомогою інструментів сегментації // Агроінком. – 2006. - №7-8. - с. 17-20.

Милованов Е.В. Органічне господарювання – шлях до майбутнього // Науково-виробниче видання ПП „Агроекологія” „Агро-Еко”, 2003, №6, с.3

Пуговиця М. Хліб неляканого поля, Farmer, 2007, №1, с.12-15

Пуговиця М. Найсправжніша їжа, Farmer, 2007, №1, с.16-17

Просимо надсилати до Федерації інформацію щодо публікацій, які Ви вважаєте такими, що з ними варто ознайомитись іншим членам органічного руху України!

При підготовці Вісника були використані матеріали:

Africa News Network at Monday, April 16, 2007, www.fruchtportal.de, www.boelw.de, www.bfa.com.au, www.organic-market.info, <http://www.naturalproductsonline.co.uk/home.asp?ItemID=2742&rcid=70&pcid=69&cid=70>, <http://www.eceat.pl/oferty/index.php?option=pokaz&wersja=&oferta=4&sz=w&v=s&s=1&sort=&c=>, Ekoagroturystyka i perspektywy jej rozwoju w województwie warmińsko – mazurskim. Tomasz Winnicki, <http://www.ekoturystyka.polturizm.ru/ua.html>, www.ifoam.org/partners/projects/osea.html, Natural Food Network News Letter, <http://havanajournal.com/culture/entry/bioagriculture-and-organic-pesticides-in-cuba/>

При використанні матеріалів, посилання на Інформаційний вісник Федерації органічного руху України обов'язкове!

Федерація органічного руху України

вул. Госпітальна, 12, оф.412,

м. Київ, 01001, Україна,

тел./факс: (044) 234-00-54

E-mail: ofu@organic.com.ua